

Príbeh 3

Príbeh Mikity Zalataroua, chlapca z Bieloruska

V čase príbehu, odohrávajúcim sa v roku 2020, bolo Mikitovi 16 rokov. Žil v Homele, v meste na juhovýchode Bieloruska.

Tento príbeh bol spísaný medzinárodnou organizáciou Amnesty International, organizáciou obhajujúcou práva politických väzňov a ďalších nespravodlivo prenasledovaných.

V horúcom dni 10. augusta 2020 stál Mikita Zalatarou na autobusovej zastávke na centrálnom námestí mesta Homel. Všetci okolo neho intenzívne diskutovali o výsledkoch práve skončených prezidentských volieb a mnoho ľudí v ten deň aj noc predtým protestovalo. Námestie bolo preplnené. Mikitovi bolo toho roku iba 16 rokov a bol tak príliš mladý na to, aby volil.

Zrazu cez hluk ulice počul niekoho kričať: „Utekajte!“ Okolo neho sa začali valiť ľudia a on sa inštinktívne rozbehol s nimi, aby utiekol pred neviditeľným nebezpečenstvom. Ako videl neskôr, dav bol prenasledovaný poriadkovou políciou.

Rovnako ako všade inde v Bielorusku totiž bezpečnostné sily dostali rozkaz rozohnať všetky zhromaždenia a masové protesty. Po prezidentských voľbách, ktoré sa uskutočnili o deň skôr, sa víťazom vyhlásil Alexander Lukašenko – hoci bola legitímnosť výsledkov spochybňovaná vládou opozíciou, Európskou úniou i medzinárodnými pozorovateľmi. Preto v noci, keď boli oznámené výsledky volieb, vyšli tisíce demonštrantov do ulíc Minsku, Homelu, Breste a ďalších miest, aby protestovali proti víťazstvu nového prezidenta. Úrady okamžite reagovali a pokojné demonštrácie začali od začiatku rozháňať – aj za použitia bezprecedentného násillia alebo zatýkania.

Neskôr, za niečo málo cez rok od začiatku protestov a represíí, bolo zadržaných viac ako 30 000 ľudí, čo boli obvinení zo správnych deliktov súvisiacich s ich účasťou na demonštráciách. Medzi nimi aktivisti občianskej spoločnosti, novinári ale aj iba prizerajúci sa, ktorí sa náhodou ocitli v zlú dobu na nesprávnom mieste. Mnohí z nich boli celé hodiny vypočúvaní, bití a mučení. Stovky čelili trestnému stíhaniu. Úrady uzavreli nezávislé médiá a mimovládne organizácie. Ľudia pre svoje názory proti prezidentovi Lukašenkovi mohli prísť o prácu alebo dokonca o život. A aj Mikitov život sa mal čoskoro obrátiť hore nohami. On o tom ale ešte nevedel.

Druhý deň po vyhlásení výsledkov volieb k nemu domov totiž prišlo niekoľko policajtov, aby ho zatkli. Mikita bol obvinený z toho, že počas protestov vraj hodil na policajtov zápalnú fľašu. Po zatknutí bol prevezený na policajnú stanicu, kde bol bitý a mučený elektrickými šokmi. O sedem mesiacov neskôr, 22. februára 2021, bol v dusnej súdnej sieni odsúdený na päť rokov v trestaneckej kolónii.

Obžaloba svoj prípad založila na dvoch dôkazoch: 1. na rozostrenom, nekvalitnom videu, so záznamom akejsi osoby, ktorá hádže zápalnú fľašu na policajtov, a 2. na svedectvo taxikára, ktorý toho dňa odviezol Mikitu z centra mesta. Odsúdený bol aj napriek tomu, že osoba na videozázname bola neidentifikovateľná, a taxikár povedal, že Mikita síce mal v ruke fľašu, ale pred nasadnutím ju odhodil do odpadkového koša. Žiadne ďalšie dôkazy podporujúce Mikitovu vinu neboli predložené.

Mikita bol poslaný do vzdelávacej kolónie pre mladistvých v Bobrujsku. Je to veľké zariadenie za vysokým plotom. Po príchode dostal žltú nálepku, značiacu, že je vraj „extremista“. Podľa ochrancov ľudských práv je tento druh označovania väzňov v bieloruských nápravných zariadeniach veľmi rozšírený a môže často predpovedať, ako tvrdo bude s väzňami zaobchádzané.

O svojom živote vo väzení hovorí Mikita rodičom veľmi málo. Správy od neho tvrdia, že je všetko v poriadku, ale Mikhail, Mikitov otec, si myslí, že aj keby sa mu tam diali zlé veci, aj tak by sa nemohol priznať. Všetky rozhovory alebo listy sú totiž monitorované.

Čo sa vie, tak že tam dostal nejaké lieky. Vraj na epilepsiu, ktorou Mikita trpí od mala, ale s istotou nevie, čo za liekmi to je.

Tiež vraj dostal miesto žltej nálepky červenú, ktorá znamená, že je „naklonený k úteku“. Jeho rodičia hovoria, že teraz sa s ním zaobchádza tvrdšie.

Jeho matka ho nedávno išla do kolónie navštíviť. Chvíľu jej trvalo, kým sa na 150 km dlhú cestu z Homelu do Bobruisku pripravila a zbalila všetko jedlo, lieky a ďalšie potrebné veci. Nebola však vpustená dovnútra. Dlho stála pri zatvorených bránach, kým sa k nej nepriblížil strážnik. Povedal, že Mikita je v poriadku, ale odmietol ju pustiť dovnútra alebo pre jej syna vziať balíček. Neskôr sa Mikitovi rodičia dozvedeli, že v tom čase bol umiestnený v represívnej izolačnej cele, kde strávil takmer dva týždne. Dôvod jeho trestu zostáva neznámy.

„Hovorím mu, aby držal hlavu sklonenú, aby sa učil, angličtinu napríklad. Chcel by som mu tam poslať nejaké knihy. Ale je to nemožné. A aj zbytočné – sú tam také vyťaženie, že nemajú voľnú minútu,“ hovorí jeho otec.

Mikitovi rodičia dúfajú, že nájdu peniaze, aby si najali právnika. Aspoň na morálnu podporu. V Bielorusku už totiž mnohí neveria v spravodlivosť. Obhajcovia sú nútení podpísať dohody o mlčanlivosti strán informácií o prípadoch, na ktorých pracujú. Táto prax je nezákonná, ale ak ju odmietnu, riskujú, že budú vylúčení z advokátskej komory. Takže aj keď ich syna navštívi právnik, Mikitovi rodičia sa rovnako nemôžu dozvedieť, ako sa mu darí. Ale aspoň budú vedieť, že ho niekto videl živého.

Mikita nesmie dostávať listy. Aj tak ale po výzve Amnesty International väznici stovky chodia. Sú to listy písané na podporu Mikity a vyzývajúce na oslobodenie Mikity či aspoň vykonanie spravodlivého súdneho procesu. Ako hovorí jeho otec s pochmúrnym úsmevom: „Nevieme, či to pomôže, ale ak správa kolónie začne dostávať stovky listov z celého sveta, aspoň ich to privedie k šialenstvu. Každopádne až to celé skončí, pôjdeme spolu s Mikitou na ryby.“

Amnesty International, autor tejto správy a organizácia obhajujúca práva politických väzňov a ďalších nespravodlivo prenasledovaných, vytvorila petíciu za spravodlivý proces nielen Mikity. Je [juna ich internetových stránkach](#) stále možné podpísať.